

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 166889/9

בבית הדין הרבני האזורי רחובות

לפני כבוד הדיינים:

הרב נחום שמואל גורטלר – אב"ד, הרב יהודה שחור, הרב ציון אשכנזי

התובעת: פלונית

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אבי אוחנה)

הנדון: חיוב בעל מורד במזונות אשתו תוך הותרת מעשי ידיה שע"י הדחק בידה

פסק דין

לפני בית הדין בקשות הבעל לחייב את האישה להתגרש, לבטל את חיובו במזונות האישה ולחילופין להפחית את הסכום שנקבע למזונותיה, ולבטל את הצו למדור ספציפי.

בית הדין מבהיר:

א. בתאריך כ' באב תשע"ה (5.8.15) הוציא בית הדין פסק דין זמני להשלמת מזונות האישה בסך 1,000 ש"ח לחודש.

ב. בתאריך כ"ו באלול תשע"ז (17.9.17) חייב בית הדין את הבעל לשלם את כל המשכנתה שהיא בסך של כ-2300 ש"ח. (עד לתאריך זה או קרוב לו שילם הבעל את כל המשכנתה מחמת חיובו לשלם מדור לילדים, הילדים בגרו ולכן חייבו בית הדין לשלם את מחצית המשכנתה שעל שם האישה מחמת זכות האישה למדור).

ג. בתאריך ד' בכסלו תשע"ו (16.11.15) התקיים דיון ארוך (נכתב פרוטוקול בן שישה עשר עמודים) שבו נשמעו טענות הצדדים בארוכה. העולה מטענות הצדדים הוא שאין מקום לחייב את האישה להתגרש:

הבעל טען שמתחילת 2014 אין ביניהם יחסי אישות כלל, אך התברר שבתאריך ח' בכסלו תשע"ד (11.11.13) נולד לו בן מאישה אחרת. זאת אומרת שתקופה ארוכה לפני כן כבר היה בקשר עם אישה זו.

האישה טענה שלא מנעה מבעלה יחסי אישות בזמן שהייתה טהורה, אומנם התברר שזמן הטהרה שלה היה קצר והם יכלו לקיים יחסי אישות רק כשבוע בחודש – במצב זה הבעל היה צריך לדרוש שהאישה תפנה לרופא נשים לקבל טיפול וצריך להצטער שלא הייתה דרישה כזו, אך מכל מקום האישה לא מרדה בבעלה והיא זכאית לשלום בית. מכך עולה שהיא זכאית להשלמת מזונות ויש לה זכות למדור.

האישה מקבלת קצבה מביטוח לאומי, ובנוסף לכך 1,000 מזונות על פי פסק בית הדין. הבעל טען שאשתו משתכרת סכומי כסף גדולים מעבודה במשק בית, דבר שלא התברר.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מכל מקום בית הדין סבור שהסכום שנקבע להשלמת מזונות האישה הוא מוצדק
בנסיבותיהם – הבעל עזב את הבית ולא פרנס את האישה, אם האישה נאלצה לעבוד עבודות
דחק ומרוויחה סכומי כסף אין הדבר פוטר את הבעל מלהשלים את מזונותיה.

נימוקים להותרת חיוב הבעל במזונות אשתו על כנו

אעתיק כאן מאשר כתבתי בספרי בכורי גשן (חלק ב סימן טז ענף ג אות א):

להלכה נפסק כרב שפוסקים מזונות לאישה שהלך בעלה למדינת הים. ברם הגמרא (כתובות
קז, א) מביאה שתי ברייתות קשות, הראשונים נחלקו בפירושן ונפקא מינה – ממחלוקתם –
להלכה עקב פירושיהם. נביא את לשון הברייתות ונבאר את פרושי הראשונים.

ברייתא א' יש בה שתי גרסאות בראשונים, והמגיד משנה (הלכות אישות פרק יב הלכה כא)
הביא את שתי הגרסאות ופירשן:

גרסה א':

מי שהלך למדינת הים ובא, ואשתו תובעת מזונות ואמר "צאו מעשה ידי
במזונותיה" – רשאי, קדמו בית דין ופסקו – מה שפסקו פסקו.

גרסה ב':

"מי שהלך למדינת הים ובא, ואשתו תובעת מזונות ואמר לה "צאי מעשה
ידיך במזונותיך" – רשאי, קדמו [...] ופסקו – מה שפסקו פסקו.

בפירוש גרסה א' כתב המגיד משנה וזו לשונו:

מי שהלך למדינת הים, ואחר חזרתו אשתו – שדחקה עצמה וניזונת –
תובעת מזונות, והוא אמר "צאו מעשי ידיה במזונותיה" – רשאי, שכיון
שנתפרנסה בלא הלואה אינו חייב לה כלום [...] ואם קדמו בית דין ופסקו
ומכרו ונתנו לה, או היא מכרה לעצמה, אין לאחר מעשה בית דין כלום.

ונראה שכוונת המגיד משנה שהאישה דחקה עצמה ועשתה מעשה ידיים יותר ממה
שחייבה חז"ל והתפרנסה מכך ועתה היא תובעת מזונות. ולכאורה קשה שהרי גם 'מותר מעשה
ידיה שעל ידי הדחק' שייך לבעל, ומה טענתה? הרי התפרנסה משל בעלה!

החזון איש (אבן העזר סימן סח ס"ק ה) כתב שמאחר שעשתה בעל כורחה – שלא היו לה
מזונות – 'מותר' כזה אינו שייך לבעל. וכתב החזון איש שנראה שהמגיד משנה סובר כשיטות
שעשירה [שהכניסה לבעל שפחות ולכן פטורה מלעשות לו מלאכה] ש'עושה בצמר' בעל כורחה [מתקנת
חכמים משום ש"הבטלה מביאה" וכו'] – מעשה ידיה שלה.

ברם נראה שכאן הכול מודים שמעשה ידיה שעשתה 'על ידי הדחק' כדי שלא תרעב שייכים
לה, שבעשירה יש סברה שמעשה ידיה יהיו לבעלה היות שחכמים חייבוה לעשות בצמר כדי
שלא תשב בטלה, ומאחר שחייבת לעשות – זכה הבעל במעשה ידיה. אולם כאן שלא הייתה
צריכה לעשות 'מותר' והבעל פשע שלא פרנסה – באופן זה לא זיכו חכמים את מעשה הידיים
שעל ידי הדחק לבעל. ועיין עוד בעניין זה בבית שמואל (סימן פ ס"ק יא), בט"ז (שם ס"ק ב),
בהגהות רבי עקיבא איגר (על הבית שמואל שם) ובבית מאיר (שם סעיף ט).

ולדינא כתוב בברייתא שגם על 'מותר מעשה ידיה' אלו, רשאי הבעל לומר "צאו מעשה
ידיה במזונותיה" ופטור מלפרוע לה, הגם שמותר זה שייך לה. והטעם שיכול להיפטר מלשלם
לה הוא שמאחר שלא תבעה את מזונותיה אמרינן שמחלה 'שכן דרך נשים לגלגל עם בעליהן'.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

את הגרסה השנייה פירש המגיד משנה שהבעל טען שאמר לאישה לפני שהלך "צאי מעשי ידיך למזונותיך" והיא שתקה.

ולפי דברינו לעיל למדנו חידוש מדברי המגיד משנה שאם בעל מרד באשתו ואינו רוצה ליתן לה מזונות, והאישה תבעה מזונות אך לא נתן לה, ועל כן דחקה עצמה ועשתה מעשי ידיים והתפרנסה מהם, יכולה היא להוציא מבעלה מזונות כפי מה שחייב לה, ומעשי הידיים שדחקה – שלה.

אולם לדברי החזון איש הדבר תלוי במחלוקת הראשונים בדין עשירה העושה בצמר – למי שייכים מעשי ידיה. ועיין ברשב"א ובר"ן בעניין עשירה העושה מלאכה שלא תיפטר שכתבו טעמים מדוע מעשי הידיים שייכים לבעלה, ברם הטעמים שכתבו אינם שייכים במקרה שלנו. (שוב עיינתי בחזון איש וראיתי שיתכן שאינו חולק על מה שכתבתי).

נציין כי דברי המגיד משנה מקורם ברמב"ן וכי החלקת מחוקק (סימן ע"ס"ק מא) ציין להם.

הרב נחום שמואל גורטלר – אב"ד

לפני בית הדין בקשות הבעל לחייב את האישה להתגרש, לבטל את חיובו במזונות האישה ולחילופין להפחית את הסכום שנקבע למזונותיה, ולבטל את הצו למדור ספציפי.

הרקע וההחלטות הקודמות נסקרו בדברי אב בית הדין.

בית הדין סבור שחיוב מזונות האישה מוצדק – הבעל עזב את הבית ולא פרנס את האישה, אילוץ האישה לעבוד עבודות דחק ורווחיה מהן אינם פוטרים את הבעל מלהשלים את מזונותיה.

בספרו של כבוד אב בית הדין הגרנ"ש גורטלר שליט"א נכתב (בכורי גשן חלק ב סימן טז ענף ג אות א) כדלהלן:

[...] שאם בעל מרד באשתו ואינו רוצה ליתן לה מזונות, והאשה תבעה ולא נתן לה ועל כן דחקה עצמה ועשתה מעשי ידיים והתפרנסה מהם, שיכולה להוציא מבעלה מזונות כפי מה שחייב לה, ומעשי הידיים שדחקה – שלה.

ועיין שם שהאריך לביסוס דין זה.

עיקר דברי כבוד אב בית הדין שבספרו נמצאים בנימוקיו דלעיל, ואנו מצטרפים למסקנותיו.

הרב ציון אשכנזי

הרב יהודה שחור

הצדדים פרודים זמן רב. לכן אם הבעל היה מציע לשלם לאישה סכום כסף ראוי עבור כתובה ופיצוי, היה בית הדין משתדל להביא את הצדדים להסכם גירושין ומסדר גט בין הצדדים. אבל הבעל לא הציע דבר והוא מבקש לגרש את האישה בלי כתובה ופיצוי – דבר שאין לעשותו בנתונים דלעיל.

כאמור, בית הדין דוחה את תביעת הבעל לחייב את האישה להתגרש. אך בשל הפירוד הרב בין הצדדים ובשל העובדה שאין שום סיכוי שישכון שלום בית בין הצדדים, מוטל על בית הדין לקבוע את הסכום שיידרש הבעל לשלם לצורך כתובה ופיצוי כדי שיוכל בית הדין להורות לאישה להתגרש לנוכח הפירוד.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

פסק דין

לאור האמור בית הדין פוסק כדלקמן:

1. תביעת הבעל לחייב את האישה להתגרש נדחית.
 2. לצורך קביעת גובה הפיצוי בית הדין מורה לצדדים כדלהלן:
 - א. על הצדדים להגיש תצהיר רכושי בתוך חמישה עשר יום מהיום. כל צד יגיש את התצהיר לבית הדין ולצד השני. לתצהיר יצורפו שנים עשר תלושי משכורת אחרונים.
 - ב. זכות כל צד להגיב על תצהיר הצד השני בתוך עשרה ימים.
 - ג. לאחר קבלת התצהירים יחליט בית הדין על המשך הדיון או על גובה הפיצוי.
 3. בשלב זה ועד קביעת בית הדין בעניין הפיצוי, יישארו חיוב המזונות והמדור הייחודי (ספציפי) על כנם.
- ניתן ביום כ"א באייר התשע"ח (6.5.2018).

הרב ציון אשכנזי

הרב יהודה שחור

הרב נחום שמואל גורטלר – אב"ד